

Door het vuur voor de armen

Door het vuur voor de armen
Oudste getuigenissen over Laurentius
Hans van Reisen (red.)

Met bijdragen van Arie Akkermans, Ton Hilhorst, Carolien Hilhorst-Boink,
Vincent Hunink, Hans Tevel

ISBN 978 94 6036 213 2

NUR 700, 704, 728

Trefwoord: theologie, kerkgeschiedenis, pastoraat, spiritualiteit

Copyright © 2015: DAMON, Budel

Copyright © 2015: Augustijns Instituut, Eindhoven

Deze uitgave is financieel mede mogelijk gemaakt
door de Stichting voor Oudchristelijke Studiën

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op
welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van
artikel 16B Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals
gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet
1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen
aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het
overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en
andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de
uitgever te wenden.

Afbeelding cover: Laurentius als martelaar; glas-in-lood paneel, ca 1180
afkomstig uit de Christ Church Cathedral in Canterbury (UK) in museum The
Cloisters in New York (USA).

Zetwerk: CO2 Premedia bv

Realisatie: Uitgeverij DAMON bv

Door het vuur voor de armen

Oudste getuigenissen over Laurentius

Hans van Reisen (red.)

Met bijdragen van
Arie Akkermans
Ton Hilhorst
Carolien Hilhorst-Boink
Vincent Hunink
Hans Tevel

DAMON

Het *Augustijns Instituut* is opgericht op 30 augustus 1989 door de Nederlandse Provincie van de Orde der Augustijnen. Het instituut heeft als doel om de belangstelling voor en de bestudering van Augustinus' spiritualiteit in het Nederlands taalgebied te stimuleren.

Augustijns Instituut
Augustijnendreef 15
NL - 5611 CS Eindhoven
telefoon: (0031) (0)40 2463014
fax: (0031) (0)40 2453562
www.augustinus.nl
e-mail: info@augustinus.nl

Inhoud

Inleiding	7
Wie is Laurentius?	8
Invloed	9
Ambrosius	12
Prudentius	13
Augustinus	14
Petrus Chrysologus	17
Leo de Grote	17
Maximus van Turijn	18
Gregorius van Tours	19
Johannes de Voragine	20
Beeld van Laurentius	21

HANS VAN REISEN

Verantwoording van de afbeeldingen	23
------------------------------------	----

Ambrosius

<i>De officiis 1,205-207 Een bijzonder gevecht</i>	24
<i>De officiis 2,140-141 Een schat in aarden potten</i>	27

VERTALING ARIE AKKERMANS

Prudentius

<i>Liber Peristefanon 2 Hymne op Laurentius</i>	29
---	----

VERTALING VINCENT HUNINK

Augustinus

<i>Sermo 302 Doe wat goed is en de overheid zal u prijzen</i>	52
<i>Sermo 303 Karren vol armen</i>	74
<i>Sermo 304 Koude vlammen</i>	78
<i>Sermo 305 Luisteren naar de eerste graankorrel</i>	84
<i>Sermo 305A Niet te zwaar, maar ook niet te oppervlakkig</i>	90

VERTALING ARIE AKKERMANS E.A.

Iohannis euangelium tractatus 27,12: Verblijf in de Heer 108

VERTALING HANS TEVEL

Petrus Chrysologus

Sermo 135 Bidden om navolgers 110

VERTALING ARIE AKKERMANS

Leo de Grote

Tractatus 85 Buitengewone geestkracht 114

VERTALING ARIE AKKERMANS

Maximus van Turijn

Sermo 4 Vuur van buiten en vuur van binnen 119

Sermo 24 Een echt mosterdzaadje 123

VERTALING ARIE AKKERMANS

Maximus II van Turijn

Homilia 74 Wees niet bedroefd 127

Homilia 75 Onschuldig door eenvoud, sterk door moed 130

Homilia 76 Een nieuwe David 134

VERTALING ARIE AKKERMANS

Gregorius van Tours

Miracula 1,42 (41) Een wonderbare balk 137

VERTALING VINCENT HUNINK

Jacobus de Voragine

Legenda aurea 113 Sint Laurentius, martelaar 140

VERTALING TON HILHORST EN CAROLIEN HILHORST-BOINK

Over de medewerkers aan deze bundel 166

Een wonderbare balk¹

Op een bepaalde plaats lag een kerk die was gewijd met relieken van de heilige Laurentius en ook naar hem was genoemd. Doordat er lange tijd niet naar was omgezien verkeerde het gebouw in staat van verval. De plaatselijke bevolking wilde het renoveren en trok de bossen in, waar men bomen kapte, hout schaafde en balken maakte, die men met karren vervoerde naar de betreffende plek.

Daar legde men om te beginnen de balken op de grond. Eén balk bleek korter dan de andere. Dat stemde de priester die de bouw leidde diep bedroefd. De tranen liepen hem over de wangen. Want wat te doen, waarheen te gaan? Hij wist het niet. Toen keek hij naar het korte stuk hout en zei hij: “Gelukzalige Laurentius! U die bent verheerlijkt nadat u bij het vuur bent gezet, u die altijd de armen helpt en ondersteunt: denkt u toch aan mijn armoede! Want met mijn bescheiden middelen zie ik geen kans een andere balk hier te krijgen.”

Ogenblikkelijk is die balk toen, tot aller verbijstering, gegroeid. Hij werd zo lang dat het nodig bleek er een groot deel weer af te hakken. Daarmee gingen de mensen

¹ Tekst: Jean-Paul Migne (ed), *Sancti Georgii Florentini, Gregorii Turonensis episcopi opera omnia: miraculorum libri duo* 42 (= PL 71, 743-745), Paris 1849. Vgl. Bruno Krusch (ed), *Gregorii episcopi Turonensis: Miracula et opera minora* (= *Monumenta Germaniae Historica Scriptorum Rerum Merovingicarum* 1-2): *Libri octo miraculorum: Liber in gloria martyrum* 41, Hannover 1885, 65-66.

aan de slag, want ze vonden het zonde om gunsten te verspillen: het was de hand van de martelaar, geloofden ze, die de balk had aangevat en verlengd. Zo hakten ze het overtollige stuk in kleine partjes, waarmee men later nog vaak allerlei ziekten heeft weten te verdrijven.

Priester Fortunatus heeft een en ander in verzen weergegeven:

*Laurentius, gij die met recht
in volle vlammen bent geschroeid,
gij die door fel geloof het vuur
als overwinnaar weer verliet:
toen men uw kerk vernieuwde en
het hout wat aan de korte kant bleek,
groeiden snel de balken, groeide
ook het heilzame geloof.
Een kleine boomstam heeft zich – ja,
door uw verdienste! – uitgerekt.
En wat er eerst nog aan ontbrak
kon later worden ingekort.
Zo mocht die boom pas verder groeien
nádat hij was omgehakt,
en leerde hij zich te verlengen
met verdorde bladertooi.
Het weggekapte onderdeel
werd bron van heil voor gans het volk:
wie blind en zonder aarzeling
nabij het hout kwam zag het licht!*

Het gedicht loopt nog veel langer door, maar ik heb de rest weggelaten. Wat ik hier overschreef is genoeg als getuigenis over Laurentius.

Een en ander heeft plaatsgevonden in Briona, burcht in Italië. Ja, ik heb daar een man gezien die leed aan hevige kiespijn en daar van een priester een stukje van dat hout kreeg: zodra hij daarmee zijn gebit raakte was zijn kiespijn helemaal weg.

139

Een ander detail wil ik ook niet onvermeld laten: bij door vijanden gestichte brand werden de relieken van Laurentius geroofd en door iemand naar Limoges gebracht. Die man kreeg vaak in visioenen de aanwijzing ze over te dragen aan abt Aridius, maar hij voldeed hieraan niet. Daarop werd hij ziek, en ook zijn vrouw en zijn hele familie, en zo zag hij zich gedwongen de relieken over te dragen aan de heilige man. Kort daarna werd hij helemaal gezond en ging weer heen.

VERTALING VINCENT HUNINK